

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านขุนแจ ตำบลแม่แวน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายประคอง ยอดหอม
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประสาน ตั้งสิกบุตร ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณิการ์ ภูประเสริฐ กรรมการ นาย คณิต ธนุธรรมเจริญ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านขุนแจ ตำบลแม่แวน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และผลจากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านขุนแจ และศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านขุนแจ วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากข้อมูลเอกสารและการเข้าไปศึกษาในชุมชน โดยวิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านขุนแจ คือ ปัจจัยภายในชุมชน ปัจจัยภายนอกชุมชน กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านขุนแจ ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านขุนแจ เริ่มจากการกำหนดให้เป็นป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน โดยส่วนที่หนึ่งกำหนดให้เป็นป่าศักดิ์สิทธิ์ด้วยการอาศัยประเพณีและความเชื่อ ที่มีความเชื่อว่าป่าไม้เป็นที่ตั้งของศาลอาปาหุมหรือผีหลวงประจำหมู่บ้าน เป็นป่าศักดิ์สิทธิ์มีผีคอยดูแลอยู่ หากใครเข้าไปตัดทำลายป่าไม้บริเวณนี้ ผีจะลงโทษทำอันตรายแก่

ตนเองและคนในหมู่บ้าน และส่วนที่สองเป็นป่าไม้ที่เป็นป่าต้นน้ำลำธารของหมู่บ้าน ได้ถูกกำหนดให้เป็นป่าอนุรักษ์ของชุมชน โดยการกำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้านมาบังคับใช้ในการอนุรักษ์ป่าไม้ มีการกำหนดโทษปรับหากมีการละเมิด ฝ่าฝืน มีการจัดตั้งและมอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้คอยดูแลรักษากฎระเบียบดังกล่าว

ผลจากการอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชนบ้านขุนแจ้ ได้แสดงออกถึงพฤติกรรมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าไม้คือ การไม่ตัดไม้ทำลายป่า การฟื้นฟูสภาพและการดูแลรักษาป่าไม้ โดยการปลูกป่าเพิ่มในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม การทำแนวป้องกันไฟป่า และการทำการเกษตรเชิงอนุรักษ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่าลีซอบ้านขุนแจ้ ปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ป่าไม้ ที่สำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อและบทบาทของผู้นำชุมชนที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ป่าไม้ ด้วยความเชื่อว่าเป็นป่าศักดิ์สิทธิ์ และด้วยวิธีการกำหนดกฎระเบียบของชุมชนมาใช้ในการอนุรักษ์ป่าไม้ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชนที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ป่าไม้คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชน โดยการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ที่มีขอบเขตของการเพาะปลูกจำกัดได้มีส่วนสำคัญที่ทำให้ลดการบุกรุกทำลายป่าไม้

Independent Study Title	Forest Resource Conservation of The Lisu Khun Jae Village, Maevan Sub District, Phrao District, Chiang Mai Province	
Author	Mr. Prakong Yodhom	
M.A.	Man and Environment Management	
Examining Committee	Assistant Professor Prasarn Tangsikabuth	Chairman
	Assistant Professor Kannikar Bhuprasert	Member
	Mr. Kanit Thanuthamcharoen	Member

ABSTRACT

This study of forest resource conservation of Lisu Khun Jae Village, Maevan Sub-District, Phrao District, Chiang Mai Province was conducted in order to study the methods and effects of the forest resource conservation practices including the factors affecting these practices. The method of study employed was qualitative research with data collected from written documents and community interviews, group discussion, and participatory and non-participatory observations. Data was later analyzed by means of data classification method to determine the relationship between independent variables such as internal and external community factors that may affect the practicing forest resource conservation of the Lisu villagers in Ban Khun Jae.

Results of the study showed that the methods of conserving forest resource conservation of Lisu Khun Jae village was the management of the forest as village conservation forest. One part of the forest was declared as a sacred ground under the tradition and belief of the village that the forest established as an A-pa-moo shrine or permanent spirit house is considered a holy ground protected by the spirits. Whoever comes to cut the trees around this site, will then be punished by the spirits and will inflict danger to themselves and the village too. Another part

of the forest serves as water resource of the village and established as a conservation forest with the rules and regulations strictly implemented for the area. There is penalty for any violators. A village committee is also set up to supervise this section of the forest.

The results of the conservation forest management of the Ban Khun Jae community showed that the behavior of the villagers consisted of the absence of tree cutting, rehabilitation and maintenance of forest by reforestation, setting up forest fire lines and agro-forestry.

Both internal and external community factors were affecting the forest resource conservation in the community. The internal community factors, traditional culture relationship and beliefs, affected the conservation in the sense that the forest is a sacred site, while the role of community leaders led to sitting of conservation regulations concerning its relation to the community's economic system. The external community factors, supports from governmental and non-governmental organizations to entrance community economic development, affected the conservation in the sense that they promoted intensive agricultural practices rather than invasion of the forest area.